

КЛАСИФІКАЦІЯ ДОХОДІВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЇХ РОЗМІР

У статті розглянуто класифікацію доходів готельного господарства. Проаналізовано фактори, які можуть впливати на розмір доходу.

В статье рассмотрена классификация доходов гостиничного хозяйства. Проанализированы факторы, которые могут влиять на размер дохода.

Classification of profits of hotel economy is considered in the article. Factors which can influence on the size of profit are analysed.

Ключові слова: готельне господарство, готельна діяльність, туристичні, готельні послуги, дохід, облік.

У процесі виробничої діяльності підприємства постійно здійснюють кругообіг грошових коштів з метою виробництва та продажу готової продукції для отримання виручки від реалізації. Ефективність роботи підприємства в ринкових умовах визначається розміром отриманого доходу. Формування доходу підприємства може здійснюватися у різних сферах діяльності: від реалізації виробленої готової продукції, від вкладання вільних коштів на рахунки в банки, від інвестування у будівництво та ін. Доходи, які отримуються від усіх сфер діяльності підприємства, формують загальний дохід підприємства.

Економічна сутність готельної діяльності полягає в тому, що вона має нематеріальний характер. Результатом виробничо-експлуатаційної діяльності готелів є не «готовий продукт», а пропозиція особливого виду послуг. При цьому послуги не можуть вироблятися окремо від існуючого матеріального продукту, тобто без експлуатації матеріально-технічної бази (будівлі, споруди, устаткування, інвентар), яка виступає основою виробництва та реалізації пропонованих послуг. З урахуванням особливостей обслуговування в готельному господарстві, де поєднуються виробництво та споживання послуг, цей процес визначається поняттям - «надання послуг». Слід підкреслити, що в процесі цієї діяльності здійснюється продаж і безпосереднє надання послуг.

Прискорений розвиток туристичної галузі, прагнення підприємств до отримання найвищого прибутку та зростаюча платоспроможність споживачів послуг сприяють розширенню та урізноманітненню готельної діяльності. Поряд з послугами проживання й харчування пропонуються такі нові додаткові послуги, як: обслуговування ділових зустрічей, спортивні, медичні, посередницькі, комунально-побутові та ін. При цьому підприємства готельного господарства розширюють послуги не тільки притаманні даній галузі, а й іншим галузям, наприклад, харчовій.

Реалізацією туристичних та готельних послуг завершується процес кругообігу оборотних засобів підприємства і створюється можливість поновлення циклу виробництва, використовуючи виручку від реалізації послуг для придбання нових виробничих запасів, для оплати праці персоналу, розрахунків з різними організаціями, з бюджетом по податках та інших платежах, органами соціального і пенсійного страхування та інше.

Внаслідок реалізації туристичних та готельних послуг готельні господарства повинні відшкодовувати не тільки витрати на їх формування і продаж, але мати ще і прибуток.

Основною діяльністю готельних господарств є операції, пов'язані з виробництвом або з реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), які є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частину його доходу.

Доход від здійснення основної діяльності готель отримує у формі виручки від реалізації послуг. Якщо розмір отриманого доходу є достатнім для покриття витрат підприємства, виконання зобов'язань перед бюджетом та утворення чистого прибутку, можна вважати, що, справді, цей готельний продукт відповідає вимогам та попиту ринку за ціною, якістю, технічними, технологічними та іншими характеристиками.

Дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнається, виходячи зі ступеня завершеності операції з надання послуг, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції.

Виходячи з принципу нарахування, факт визнання доходів у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності не залежить від дати надходження або сплати грошових коштів. Отже, доходи відображаються в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності за датою надання послуги.

За своїм економічним змістом готельну послугу можна вважати наданою у повному обсязі після того, як гість закінчив користуватися наданим йому приміщенням, тобто за фактом його виїзду з готелю (звільнення номеру або місця) за умови, що послуга повністю відповідає вимогам присудженої категорії (для несертифікованих готелів – вимогам Правил користування готелями і надання готельних послуг в Україні).

Визначення рівня завершеності операції здійснюється з врахуванням наступних умов. З метою обліку та аналізу готельна послуга ідентифікується з добою. Одиниця послуги (ліжко-доба) вважається наданою у повному обсязі тільки після закінчення доби і, відповідно, в обліку дохід від реалізації готельної послуги відображається не в день поселення гостя, а на наступний день. Причому якщо гість поселився не на одну ніч, а на декілька днів, дохід від реалізації відображається за кожен добу окремо.

При наданні послуг готельними господарствами протягом декількох звітних періодів доходи звітного періоду визначаються, виходячи із ступеня завершеності операції.

Оцінка ступеня завершеності операції з надання послуг проводиться визначенням питомої ваги обсягу послуг, наданих за певний період, у загальному обсязі послуги, які мають бути надані, таким чином:

$$\text{Коефіцієнт питомої ваги (\%)} = \frac{\text{Обсяг виконаних послуг на звітну дату}}{\text{Загальний обсяг послуг, які бути надані}} \quad (1)$$

Таку методику "накопиченням" застосовує для обліку доходу основної діяльності готелю більшість підприємств світової індустрії гостинності. Саме цей метод найбільш точно відображає процеси та результати, що мають місце в готелі. Фінансові звіти, побудовані на основі даного методу, містять найбільш точні дані про доходи та витрати.

Розглянемо можливість дотримання умов достовірної оцінки доходу основної діяльності готелю.

Основою оцінки доходу є його ідентифікація з певною послугою і номером (або місцем) у готелі. Оплата послуги і, відповідно, дохід (виручка) від надання місця проживання включає вартість бронювання місця, проживання, додаткових послуг і страховки, а також непрямі податки, до яких належать готельний збір та податок на додану вартість. Названі складові доходу, крім вартості додаткових послуг та страхування, залежать від вартості проживання.

Таким чином, у структурі рахунку на проживання гостя у готелі включається як оплата власних витрат при користуванні номерним фондом, прибуток підприємства, так і сума податків, зборів та інших платежів, що підлягають перерахуванню у відповідні органи.

В основу організації обліку доходів основної діяльності готелю покладено джерела формування доходу (виручки) від операційної діяльності підприємств готельного господарства, а саме:

1. Дохід (виручка) від виробничо-експлуатаційної діяльності підприємств готельного господарства:

- ✓ від реалізації послуг із тимчасового розміщення (проживання);
- ✓ від бронювання місць/номерів;
- ✓ від додаткових платних послуг.

2. Дохід (виручка) закладів ресторанного господарства:

- ✓ від реалізації продукції власного виробництва;
- ✓ від реалізації покупних товарів;
- ✓ від додаткових платних послуг.

3. Дохід (виручка) від діяльності підприємств торгівлі:

- ✓ від реалізації товарів та послуг.

4. Дохід (виручка) від реалізації послуг закладів розваг.

Вагому частку в доходах підприємств готельного господарства займають і інші операційні доходи. А саме:

- ✓ доходи від операційної оренди активів (наприклад, номерний

фонд, нежитлові приміщення, торговельні площі, транспортні засоби, гральні автомати);

✓ доходи від операційних курсових різниць (купівля та продаж валюти);

✓ відшкодування раніше списаних активів;

✓ доходи від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій).

Незначну частку доходів можна отримати також від участі капіталів підприємств, від інших фінансових доходів: доходи, отримані від інвестицій в асоційовані дочірні або у спільні підприємства, облік яких здійснюється методом участі в капіталі; дивіденди, відсотки та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій (крім доходів, облік яких здійснюється методом участі в капіталі). Також можуть бути ситуації, коли дохід приносить реалізація фінансових інвестицій, позаоборотних активів, майнових комплексів, від неопераційних курсових різниць та ін.

Для правильного визначення доходу необхідно вказати в обліковій політиці перелік послуг, які надає торговельне підприємство. Послуги, не включені в цей перелік, розглядаються як додаткові, що оплачуються понад вартість послуги.

Дохід визнається при дотриманні таких умов:

1. Сума доходу (виручки) може бути достовірно визначена;

2. Є впевненість, що внаслідок операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства.

3. Покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на готельні послуги.

4. Підприємство не здійснює надалі управління та контроль за наданими послугами.

Якщо не виконана хоча б одна з наведених вище умов, дохід не визнається.

Для виконання умови достовірності сума доходу повинна визначатись у сумі грошових коштів, що надійшли на підприємство як оплата за надані послуги, або в сумі дебіторської заборгованості на підставі договору купівлі-продажу послуг, яким установлюється ціна на послуги, що надаються.

Окрім існування класифікації доходів діяльності підприємств готельного господарства, існують ще й фактори, які чітко впливають на формування доходу та його розмір. Серед таких можна визначити зовнішні фактори та внутрішні.

До зовнішніх факторів можна віднести:

✓ державну цінову політику;

✓ участь держави у формуванні і розподілі доходів населення;

✓ платоспроможний попит населення;

✓ культуру та національні особливості споживання послуг;

- ✓ співвідношення цін на продовольчі і непродовольчі товари, платні послуги населення;
- ✓ державну податкову політику;
- ✓ рівень конкуренції на споживчому ринку;
- ✓ політичну ситуацію в країні і в світі;
- ✓ розвиток інфраструктури, використання всіх наявних можливостей для створення конкурентоспроможних підприємств готельної галузі;
- ✓ рівень розвитку фінансового ринку;
- ✓ сезонність попиту на готельні послуги;
- ✓ сезонність попиту на ресторанну продукцію та послуги.

Отже, можна зробити висновок, що основним фактором впливу є держава, яка регулює діяльність підприємств даної галузі і сповільнює тим самим процес реорганізації та оновлення застарілої бази на нову, досконалішу і рентабельнішу. Менш важливим фактором є платоспроможність населення, співвідношення між попитом і пропозицією, співвідношення між рівнем послуг і рівнем цін на ці ж послуги.

Також існує низка внутрішніх факторів, які вагомо впливають на рівень доходів готельних підприємств:

- ✓ обсяг реалізованої продукції та послуг (у натуральному вираженні);
- ✓ ціни на продукцію та послуги;
- ✓ місцезнаходження підприємства;
- ✓ забезпеченість людськими ресурсами (за загальним обсягом та кваліфікованим складом);
- ✓ ефективність використання матеріально-технічної бази;
- ✓ асортимент додаткових послуг;
- ✓ маркетингова діяльність підприємства;
- ✓ кількість місць.

Ці фактори вже впливають на прибуток кожного окремого підприємства готельного господарства. Адже існує різна цінова політика на таких підприємствах, різний рівень технічного забезпечення, забезпечення трудовими ресурсами. Також значну роль відіграє рекламна політика, спрямування фінансування на маркетингову діяльність, а саме дослідження ринку, конкурентоспроможності, рентабельності.

Існує ще один вид доходу, який можуть отримувати підприємства сфери гостинності – комерційний дохід. Це дохід від надання торговельних послуг підприємствами торгівлі та закладами ресторанного господарства – плата за надання посередницько-торговельних послуг, яка становить частину доходу (виручки) підприємства.

Джерелами формування даного комерційного доходу є торговельна націнка на підприємствах ресторанного господарства та підприємствах торгівлі, які є складовою сфери гостинності.

Можна зробити висновок, що сфера гостинності може формувати доходи

із багатьох джерел. Не обов'язково надавати тільки суто виробничо-експлуатаційні послуги, можна застосовувати заклади ресторанного господарства та підприємства торгівлі, також розвивати розважальний бізнес для користувачів послуг.

Список використаних джерел:

1. Балченко З.А. Бухгалтерський облік в туризмі і готелях України: Навчальний посібник Київського університету туризму, економіки і права (КУТЕП). -К.:КУТЕП, 2006. – 232 с.
2. Горелкін В.Г., Король С.Я. Бухгалтерський облік у туристичній індустрії: Опорний конспект лекцій Київського національного торговельно-економічного університету (КНТЕУ). – К.:КНТЕУ, 2007. – 79 с.
3. Теорія бухгалтерського обліку: монографія / Л.В. Нападівська, М. Добія, Ш. Сандер, Р. Матезіч та ін.; заг. ред. Л.В. Нападівської. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 735 с.
4. Ткаченко Т.І., Міска В.Г., Каролоп О.О. Економіка готельного та ресторанного господарства: Опорний конспект лекцій Київського національного торговельно-економічного університету (КНТЕУ). – К.:КНТЕУ, 2008. – 193 с.

УДК 640.4.03

М.В.Босовська, к.е.н.,

Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПОСЛУГ У ГОТЕЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Розкрито структурні елементи організаційно-правового механізму управління якістю послуг, досліджено їх особливості у готельному господарстві. Обґрунтовано пропозиції щодо розробки заходів, направлених на вдосконалення організаційно-правового забезпечення управління якістю готельних послуг в умовах реформування економічного розвитку України шляхом розроблення та впровадження нових методів і механізмів управління підприємствами у контексті реалізації положень концепції TQM.

Раскрыты структурные элементы организационно-правового механизма управления качеством услуг, исследованы их особенности в гостиничном хозяйстве. Обоснованы предложения относительно разработки мероприятий, направленных на совершенствование организационно-правового обеспечения управления качеством гостиничных услуг в условиях реформирования экономического развития Украины путем разработки и внедрения новых методов и механизмов управления предприятиями в контексте реализации положений концепции TQM.

Article is devoted to a scientific problem of consideration of structural elements of an organizational - legal mechanism of quality management of services, researches of their features in a hotel economy. In article it is proved offers of improvement of organizational - legal maintenance of quality management of hotel services in conditions of reforming of economic development of Ukraine by development and introduction of new methods and mechanisms of management of the enterprises in a context of realization of positions of concept TQM.

Ключові слова: управління якістю, готельні послуги, туризм, стандартизація, нормативне забезпечення.

У контексті поглиблення економічних перетворень в Україні виникла проблема, пов'язана із необхідністю підвищення якості та конкурентоспроможності в сфері послуг, вивчення та задоволення вимог і потреб споживачів. У зв'язку з цим перед підприємствами готельного